

Postadres Postbus 8456, 1005 AL Amsterdam

Aan de voorzitter en de leden van de
vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Hoofdkantoor

Bezoekadres
Naritaweg 10
1043 BX Amsterdam

Postadres
Postbus 8456
1005 AL Amsterdam

T 0900 330 0300
F 020 68 44 541
I www.fnv.nl

Bank
63 50 33 178

Datum	Uw kenmerk
26 oktober 2004	
Ons kenmerk	Telefoonnr.
5/102/18	020 58 16 502
Onderwerp	E-mail
Emancipatie	Leontine.Bijleveld@vc.fnv.nl

Geachte dames en heren,

Op 3 november a.s. zult u in een Algemeen Overleg met Minister de Geus, coördinerend bewindspersoon emancipatie, van gedachten wisselen over allerlei emancipatie-onderwerpen, waaronder naar de FNV aanneemt de relevante artikelen uit de begroting SZW (35 Emancipatie en 25 Arbeid en zorg). Met het oog op dit overleg wil de FNV u graag enige punten van zorg onder de aandacht brengen.

Emancipatie-effecten on(der)belicht

Het baart de FNV grote zorgen dat bij de verschillende wetsontwerpen van het kabinet en bij de verschillende overige begrotingsartikelen niet of nauwelijks aandacht is voor de emancipatie-effecten. Naar geslacht uitgesplitste cijfers zijn amper te vinden in de begrotingsartikelen of in de Memories van Toelichting. Ook in het parlementaire debat over de verschillende wetsontwerpen, vaak onder hoge tijdsdruk gevoerd, worden de mogelijk verschillende effecten voor mannen en vrouwen, of bijvoorbeeld voor voltijders en voor deeltijders, amper aan de orde gesteld. Naar de stellige overtuiging van de FNV pakken nog al wat maatregelen contra-emancipatoir uit, waardoor ze eerder economische ONzelfstandigheid te weeg brengen dan economische zelfstandigheid bevorderen. Vrouwen verdienen beter, vindt de FNV.

Op aandringen van de Tweede Kamer is gelukkig een Emancipatie Effect Rapportage uitgevoerd over het levenslooponderdeel van het wetsontwerp VUT/prepensioen/levensloop, hetgeen geresulteerd heeft in een doorwrochte studie van het SCP. De indieners van het wetsontwerp hebben echter niet de moeite genomen om er ook maar enig standpunt over in te nemen in de Memorie van Toelichting. Toch een beetje vreemd voor een bewindspersoon die ook de pet 'coördinatie van emancipatiebeleid' op behoort te hebben. Eveneens merkwaardig is dat sommige kamerleden, ondanks de EER en niet gebaseerd op enige feiten en cijfers, in de publiciteit blijven *geloven* dat er gunstige emancipatie-effecten van de levensloopregeling uitgaan. Er lijkt kortom nog een wereld te winnen te zijn als het gaat om

mainstreaming van emancipatiebeleid bij uw collega parlementariërs en bij de diverse bewindspersonen.

Inzicht in omvang geldstromen emancipatiebeleid?

Kon vorig jaar bij het qua inhoud en middelen magere begrotingsartikel Emancipatie wellicht nog als excuus worden aangevoerd dat een en ander door de kabinetsformatie ietwat in de verdrukking was gekomen, voor dit jaar kan dat in ieder geval niet. In het Meerjarenbeleidsplan Emancipatie was aangekondigd dat inzichtelijk gemaakt zou worden welke geldstromen rijksbreed gemoeid zijn met emancipatie. Het beleidsartikel emancipatie in de begroting SZW zou daar het vehikel voor zijn. In de jaarlijkse Begrotingsbrief Emancipatie zou het kabinet aan de hand van de geboekte resultaten en voortschrijdende inzichten een nadere concretisering en actualisering van de activiteiten geven. De FNV constateert dat er in plaats van meer steeds minder inzicht worden geboden, niet alleen inzake de SZW - emancipatieactiviteiten, maar ook wat betreft die van overige ministeries. De Begrotingsbrief Emancipatiebeleid is opnieuw achterwege gebleven, terwijl de (tussentijdse) evaluatie van het Meerjarenbeleidsplan naar eind 2005 is geschoven.

Wil het kabinet op deze wijze proberen te kaalslag te verhullen? Tal van organisaties hebben hun activiteiten moeten beëindigen door soms vrij onverhoedse beëindiging van de subsidie van het een of het andere ministerie. Naast de Vrouwen Alliantie die op 3 november tot opheffing zal besluiten en het al gesloten Clara Wichmann Instituut, is ook het Nederlands Genootschap Vrouwenstudies per 1 januari a.s. waarschijnlijk subsidieloos, kampt Technika 10 met steeds grotere continuïteitsproblemen vanwege gebrek aan een structurele basissubsidie en teruglopen van mogelijkheden voor projectsubsidies (ook op lokaal niveau). Het is slechts een greep. De ene na de andere organisatie ziet zich gedwongen veel energie in eigen overleving en in doorstartplannen te stoppen, waarmee het publieke debat over emancipatie(beleid) verschaald wordt. Subsidie-aanvragen van (vrouwen)organisaties voor emancipatieactiviteiten worden door DCE verwezen naar de drie koepels (VA, NVR en TIYE International) met hun voor 2005 en 2006 geormerkte gelden. En ondertussen wordt met veel tam-tam een tijdelijke extra subsidieregeling voor gemeentelijke projecten over vrouwen uit etnische minderheden gepresenteerd. Gemeenten kunnen daarvan enig vervolg geven aan de activiteiten die ze zelf eerder wegbezuinigden. Terwijl ze ook al (sinds vorig jaar) op de overige emancipatiegelden en ESF- en Equalmiddelen een beroep kunnen doen.

De FNV dringt er bij u op aan de minister te verzoeken om een overzicht te verstrekken van alle geldstromen rijksbreed die gemoeid zijn met emancipatie, bij voorkeur vanaf 2001 – zowel wat betreft menskracht als wat betreft middelen. Voorts vraagt de FNV aandacht voor het vrijvallen van de middelen die voor projecten van de Vrouwen Alliantie waren geormerkt. Het ligt volgens de FNV niet in de rede die te bestemmen voor de andere twee koepels, maar voor de overige NGO's en initiatieven die emancipatieactiviteiten ontplooiën, bijvoorbeeld in het kader van Beijing + 10.

Van intenties naar resultaat?

Bij het tot stand komen van de nieuwe emancipatiesubsidieregeling vanaf dit jaar is het accent meer komen te liggen op "resultaatgeoriënteerde projecten", zo staat ook te lezen in 'The Netherlands Ten Years after Beijing'. Dit vier maanden na de internationale deadline verschenen rapport is een schoolvoorbeeld van een rapportage over intenties, waarbij elke vorm van resultaatmeting achterwege blijft. Het is dan ook geen implementatierapport – waarbij overigens niet gerapporteerd wordt over intenties of resultaat van het beleid van de

minister van ontwikkelingssamenwerking, toch prominent aanwezig in Beijing destijds. Onduidelijk is waarom dit deel van de rapportage ontbreekt.

De met behulp van Europese emancipatiegelden (ESF en Equal) gefinancierde projecten van het ministerie van SZW leiden aan eenzelfde euvel: goede bedoelingen, waarvan overigens het emancipatie-effect allerminst vaststaat, maar geen resultaatgerichte rapportage. Bijvoorbeeld het peperdure communicatieproject dat mannen moest bewegen om meer zorgtaken te doen, onder de titel 'Mannen in de hoofdrol' (ter zijde: alsof in onze samenleving mannen niet bijna overal in de hoofdrol zijn).

In dat verband baart het ook zorgen dat de participatie van vrouwen op belangrijke posities stagneert of achteruit gaat. De kwantitatieve doelstellingen met betrekking tot het aandeel vrouwen in hogere posities in het Meerjaren Beleidsplan Emancipatie uit 2000 waren bedoeld als resultaatsverplichting. Maar kabinet Balkenende lijkt het niet eens als inspanningsverplichting op te vatten. "Minder vrouwelijke burgemeesters" luidde het kopje van een klein bericht in de NRC op prinsjesdag. 44 burgemeesters heeft het kabinet benoemd tussen juli 2003 en juli 2004. Maar het aantal vrouwelijke burgemeesters is afgenomen van 87 tot 82. Minder dan 20% van de burgemeesters anno 2004 is vrouw, terwijl het streefcijfer voor 2004 uit het Meerjarenbeleidsplan Emancipatie 30% was. Hoe komen we ooit op de 40% doelstelling uit het Meerjarenbeleidsplan van 2010?

Begin september hebt u van Minister de Geus ontvangen een al in december 2003 afgerond onderzoek over Genderbewust personeelsbeleid bij de overheid naar het parlement. In zijn begeleidende brief bleef onvermeld dat de kwantitatieve doelstellingen voor 2004 voor vrouwen in ambtelijke top en in de hogere functies niet waren gehaald. 11% van de ambtelijke top is vrouw (had 15% moeten zijn) en 17% van de hogere functies wordt door een vrouw bekleed (had 25% moeten zijn). Geen indrukwekkende cijfers dus. Wel verklaarbaar als je het onderzoeksrapport van Van Doorne Huiskes en Partners leest: geen van de departementen heeft een genderbewust personeelsbeleid. Dit wordt gedefinieerd als personeelsbeleid waarin de aandacht voor sekseverschillen en sekseverhoudingen is geïntegreerd én betrekking heeft op alle aspecten van het personeelsbeleid. De doelstellingen voor 2010: 25% van de ambtelijke top en 30% van de hogere functies lijken op deze manier moeilijk te bereiken. De Geus schrijft zich te realiseren dat er een extra inspanning nodig is, maar komt niet verder dan: presentatie van dit onderzoek en andere aan de ambtelijke top, ontwikkelen van diversiteitmanagement en ontwikkeling van een benchmark. De aanbevelingen uit het rapport zelf worden kennelijk niet gevolgd. Hoe serieus het genderbewuste personeelsbeleid genomen wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken, dé werkgever van het overheidspersoneel, blijkt uit de op Prinsjesdag naar het parlement gestuurde Trendnota Arbeidszaken Overheid 2005. Het rapport 'genderbewust personeelsbeleid bij de overheid' wordt in het geheel niet genoemd. Wel wordt aangekondigd dat betaalde verlofregelingen bij de overheid heroverwogen (lees afgeschaft) moeten worden, zodat de werkgeverslasten dalen. Dat de overheid een aantrekkelijker werkgever moet worden voor hoger opgeleide mannen die voltijd willen werken en zelfs meer dan voltijd – ofwel: verhogen van de normwerkweek tot 40 uur. Deze doelgroep hoeft kennelijk niet aangespoord te worden om meer zorgtaken te gaan doen. Er moet weer ouderwets veel en lang gewerkt worden.

Herintreedsters

Vergroten van de arbeidsparticipatie en de economische zelfstandigheid van vrouwen, zijn belangrijke emancipatiedoelstellingen van dit kabinet. In 2010 moet de netto

arbeidsparticipatie van vrouwen 65% bedragen en dient meer dan 60% van de vrouwen economisch zelfstandig te zijn. In de periode 2002-2005 moeten 50.000 herintredende vrouwen op duurzame banen geplaatst zijn. Enig inzicht in de resultaten tot dusver wordt in de diverse artikelen van de begroting noch elders geboden. De FNV heeft grote twijfels of de gestelde doelen bereikt worden. Is er daadwerkelijk sprake van plaatsing op duurzame banen? Wordt het beoogde percentage van 15% ZMV-vrouwen onder de feitelijke herintreedsters gerealiseerd?

De FNV sprak eerder¹ haar zorg uit dat de instrumenten die het kabinet ter beschikking stelt om vrouwen te doen herintreden, volstrekt onvoldoende zijn. Het ontbreekt aan voldoende en geormerkt reïntegratiebudget, waarvan m.n. mensen zonder uitkering de dupe zijn. Een belangrijk signaal bevat het onderzoek "Vangnet met veerkracht", uitgevoerd door Regioplan, juni 2004. Gemeenten geven hierin aan dat de bezuinigingen het afkomen van (doel)groepen cliënten tot gevolg zullen hebben. Zij denken sociale activering als eerste te zullen schrappen en NUGgers en ANW-ers in de nabije toekomst niet meer actief te zullen werven. In de begroting is geen aandacht voor dit soort signalen: tabel 23.2 over reïntegratie noemt als kengetallen niet naar geslacht uitgesplitste streefcijfers van 100%. Dat reïntegratiebedrijven in het licht van genoemde doelstellingen geëquipeerd moeten zijn diverse doelgroepen M/V adequaat te bedienen zou vanzelfsprekend moeten zijn, maar dat is helaas nog lang niet gerealiseerd. Een diversiteitkenmerk zou goede diensten kunnen bewijzen. Besteding van reïntegratiebudgetten moet in gelijk mate ten goed komen aan vrouwen als aan mannen. De FNV vraagt u de herintreedster problematiek indringend aan de orde te stellen tijdens het overleg of tijdens de begrotingsbehandeling.

'Too little and too late' of soms helemaal niet

In schril contrast met het moordende tempo van afbraakwetgeving (bijvoorbeeld de afschaffing van de WAZ) staat de uitermate langzame uitvoering van emancipatievoornemens en rapportageverplichtingen op dit vlak. Soms worden deze laatste zelfs geheel achterwege gelaten, zoals de president van de Algemene Rekenkamer opmerkte bij de installatie van de visitatiecommissie emancipatie op 16 september jl.² Nog enige voorbeelden: Een standpunt over de aanbevelingen van de Commissies Dagindeling is niet vorig jaar, maar pas onlangs naar de Kamer gestuurd - het is eigenlijk geen reactie op de aanbevelingen maar een nieuwe subsidieregeling, grotendeels met Europees geld. We noemden boven al de vertraagde doorzending van het rapport over genderbewust personeelsbeleid bij de overheid. Het nieuwe rapport van de Arbeidsinspectie over de loonverschillen M/V laat ook al weer maanden op zich wachten. Boze stemmen beweren dat het rapport al lang af is, maar dat de minister publicatie tegen houdt omdat het teleurstellende cijfers zou bevatten.

Het is uitermate illustratief om de Bijlage Moties en Toezeggingen uit de begroting 2005 te leggen naast die van de begroting 2004. Daaruit blijkt klip en klaar dat planningen steeds verder opgeschoven worden. Dat de Minister de Eerste Kamer de toezegging heeft gedaan advies te vragen aan de Commissie Gelijke Behandeling en aan de ILO over de afgeschafte bevallingsuitkering in de WAZ, wordt trouwens niet opgemerkt in de begroting. Uit deze adviezen moet duidelijk worden of deze afschaffing zich wel verdraagt met internationale

¹ FNV-reactie op het geactualiseerde Plan van aanpak herintredende vrouwen, augustus 2003 en de FNV-reactie op het Plan van aanpak emancipatie en integratie, januari 2004

² de rapportage voorjaar 2004 aan de Europese Raad

Datum
26 oktober 2004
Ons kenmerk
5/102/18
Pagina(s)

verdragen en of particuliere arbeidsongeschiktheidsverzekeringen met een wachttijd van een jaar of twee voor een bevallingsuitkering de Nederlandse gelijke behandelingswetgeving overtreden. De FNV verzoekt u aan te dringen op spoedige uitvoering van deze toezegging. Tevens ontbreekt een verwijzing naar de uitspraak van VN-Mensenrechtencomité dit voorjaar over de strijdigheid van de ANW met internationale verdragen (o.a. het zogenaamde BuPo-verdrag) door geen halfwezenuitkering toe te kennen als de ouders niet gehuwd waren. Het proefprocessenfonds Clara Wichmann heeft deze zaak, na jaren procederen, gewonnen. De FNV dringt er bij u op aan in het overleg, of anders in de begrotingsbehandeling aandacht te vragen voor deze uitspraak.

Tot slot

In het beleidsartikel emancipatie staat geschreven dat het VN-vrouwenverdrag belangrijk uitgangspunt is voor het Nederlandse emancipatiebeleid. Het verweer van de staat der Nederlanden tegen de FNV-klacht ³ luidt dat het slechts om een inspanningsverplichting en niet om een resultaatsverplichting gaat en dat het VN-Vrouwenverdrag geen directe werking heeft. Een zelfde houding heeft de Nederlandse overheid aangenomen bij de ILO inzake Conventie 103 (moederschapbescherming), waar het gezaghebbende Comité van Deskundigen opnieuw heeft uitgesproken dat Nederland art. 4.1 en 4.3 onvoldoende heeft geïmplementeerd. Het gaat er om dat ambtenaressen en werknemers met een particuliere ziektekostenverzekering anders dan het verdrag voorschrijft geen volledige vergoeding krijgen van alle medische kosten in verband met zwangerschap en bevalling. Deze verdragsschending is op verzoek van de FNV aan de orde gesteld op de jaarlijkse ILO-vergadering in juni, die heeft uitgesproken dat Nederland zijn wetgeving in overeenstemming moet brengen met de verdragsbepalingen. De FNV bereidt nu juridische procedures in Nederland voor.

De FNV hoopt dat u een en ander bij uw overwegingen in het aanstaande overleg en mogelijk ook bij de begrotingsbehandeling SZW zult willen betrekken.

Met vriendelijke groet,

A.M. Jongerius
vice-voorzitter

Cc: de heer mr. A.J. de Geus Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
coördinerend bewindspersoon emancipatie

³ De FNV heeft samen met het proefprocessenfonds Clara Wichmann namens een van haar leden een klacht in gediend bij de VN (over haar onvolledige zwangerschapsuitkering).